

چالش‌های کارآمدی حوزه‌های علمیه در هدایت نسل جوان

الهه قاسمیان^۱

چکیده

هدایت نسل جوان همواره یکی از مأموریت‌های اصلی حوزه‌های علمیه بوده است. با این حال، در شرایط کنونی و به‌ویژه در عصر رسانه و جهانی‌شدن فرهنگ‌ها، حوزه‌های علمیه با چالش‌های متعددی در کارآمدی خود مواجه‌اند. مهم‌ترین این چالش‌ها شامل فاصله نسلی و ناتوانی در استفاده از زبان ارتباطی متناسب با جوانان، ضعف در بهره‌گیری از رسانه‌های نوین و ابزارهای دیجیتال، کمبود پژوهش‌های کاربردی در زمینه مسائل و نیازهای نسل جوان، ضعف در الگوسازی عملی و سبک زندگی دینی، و محدودیت در پاسخ‌گویی به شبهات جدید و میان‌رشته‌ای است.

از نگاه اخلاق اسلامی، راهکارهای پیشنهادی برای ارتقای کارآمدی حوزه‌ها عبارت‌اند از: بازنگری در شیوه‌های تبلیغ و استفاده از زبان جوان‌پسند، آموزش سواد رسانه‌ای به طلاب، ایجاد مراکز پژوهشی تخصصی در حوزه جوانان، تقویت الگوسازی عملی در سبک زندگی اسلامی، و تربیت مبلغان میان‌رشته‌ای برای پاسخ به پرسش‌ها و شبهات نوین.

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که حوزه‌های علمیه اگر بتوانند با نگاه آینده‌نگر و بهره‌گیری از ابزارهای نوین ارتباطی، ارزش‌های دینی را در قالب‌های جذاب و متناسب با فرهنگ نسل جوان بازآفرینی کنند، خواهند توانست نقش تاریخی خود در هدایت نسل جدید را حفظ و تقویت نمایند.

کلیدواژه: حوزه علمیه، چالش‌ها، هدایت، نسل جوان

^۱ طلبه سطح ۲، حوزه علمیه گیلانغرب.

مقدمه

حوزه‌های علمیه به‌عنوان یکی از مهم‌ترین نهادهای دینی و فرهنگی در تاریخ اسلام، همواره نقش اساسی در هدایت جامعه و تربیت نسل‌های مختلف ایفا کرده‌اند. این نهادها با تربیت عالمان و مبلغان دینی، انتقال آموزه‌های قرآن و سنت، و دفاع از ارزش‌های اخلاقی و اعتقادی، ستون‌های اصلی فرهنگ دینی در جوامع اسلامی بوده‌اند. با این حال، تحولات سریع اجتماعی و فرهنگی در عصر حاضر، به‌ویژه گسترش رسانه‌های نوین و جهانی‌شدن فرهنگ‌ها، چالش‌های تازه‌ای را در مسیر کارآمدی حوزه‌های علمیه ایجاد کرده است.

نسل جوان امروز با پرسش‌ها و نیازهایی متفاوت از گذشته روبه‌روست؛ پرسش‌هایی که گاه در حوزه‌های میان‌رشته‌ای مانند دین و روان‌شناسی، دین و رسانه، و دین و جامعه‌شناسی مطرح می‌شوند. از سوی دیگر، فاصله نسلی میان جوانان و زبان سنتی حوزه، ضعف در بهره‌گیری از ابزارهای نوین ارتباطی، کمبود پژوهش‌های کاربردی در مسائل جوانان، و محدودیت در پاسخ‌گویی به شبهات جدید، از جمله چالش‌های جدی کارآمدی حوزه‌های علمیه در هدایت نسل جدید به شمار می‌روند.

اخلاق اسلامی و منابع معتبر دینی بر ضرورت بازنگری در شیوه‌های تبلیغ و تربیت تأکید دارند. الگوسازی عملی مربیان، استفاده از زبان جوان‌پسند، آموزش سواد رسانه‌ای به طلاب، ایجاد مراکز پژوهشی تخصصی در حوزه جوانان، و تربیت مبلغان میان‌رشته‌ای، از جمله راهکارهایی است که می‌تواند کارآمدی حوزه‌های علمیه را در هدایت نسل جوان افزایش دهد.

بنابراین، بررسی چالش‌های کارآمدی حوزه‌های علمیه در هدایت نسل جوان نه تنها یک ضرورت علمی و پژوهشی است، بلکه از منظر اجتماعی و فرهنگی نیز اهمیت ویژه‌ای دارد. این پژوهش می‌کوشد با تکیه بر منابع معتبر و آموزه‌های اخلاق اسلامی، تصویری روشن از چالش‌ها و راهکارهای پیش‌روی حوزه‌های علمیه ارائه دهد تا این نهاد بتواند نقش تاریخی خود را در تربیت و هدایت نسل جدید حفظ و تقویت نماید.

پیشینه پژوهش

از دیرباز هدایت نسل جوان و تربیت دینی آنان مورد توجه اندیشمندان اسلامی و پژوهشگران حوزه تعلیم و تربیت بوده است. در آثار کلاسیک و معاصر، همواره بر نقش نهادهای دینی و به‌ویژه حوزه‌های علمیه در انتقال ارزش‌ها و فضایل اخلاقی به نسل جدید تأکید شده است.

محمد بن یعقوب کلینی در کتاب *الکافی* با طرح روایات متعدد، حیا و ایمان را به‌عنوان دو رکن اساسی تربیت دینی معرفی می‌کند و بر ضرورت الگوسازی عملی مربیان دینی تأکید دارد. این نگاه نشان می‌دهد که از همان آغاز، تربیت اخلاقی و دینی جوانان در کانون توجه عالمان بوده است.

حسین انصاریان در اثر خود *مسجد در قرآن و روایات*، مسجد و حوزه‌های علمیه را به‌عنوان پایگاه‌های اصلی هدایت نسل‌ها معرفی می‌کند و بر این نکته تأکید دارد که کارآمدی این نهادها در گرو حضور فعال و اخلاقی مربیان در جامعه است. او به‌ویژه بر اهمیت الگوسازی عملی و سبک زندگی اسلامی در جذب جوانان اشاره می‌کند.

محمد اخگری در کتاب *تعلیم و تربیت رسانه‌ای*، به چالش‌های عصر رسانه پرداخته و نشان می‌دهد که بدون توانش رسانه‌ای، انتقال ارزش‌های دینی به نسل جوان با مشکل جدی مواجه خواهد شد. او بر ضرورت بازنگری در شیوه‌های تبلیغ سنتی حوزه و استفاده از زبان جوان‌پسند تأکید می‌کند.

فرنوش عظیمی‌خبازان و افسانه عطایی در کتاب *تربیت رسانه‌ای*، به نقش رسانه‌های نوین در تربیت اخلاقی پرداخته‌اند و بر این نکته تأکید دارند که حوزه‌های علمیه باید با آموزش سواد رسانه‌ای به طلاب، توانایی پاسخ‌گویی به نیازهای نسل جوان را افزایش دهند.

دفتر تبلیغات اسلامی در کتاب *کانون‌های تبلیغی*، *کلید حل چالش‌های تربیتی در عصر رسانه*، بر نقش خانواده و کانون‌های تبلیغی در تربیت نسل جوان تأکید کرده و نشان داده است که همکاری میان خانواده و حوزه‌های علمیه می‌تواند بسیاری از چالش‌های تربیتی را کاهش دهد.

مجتبی نوروزی، ابوالفضل کاظمی و سیده فاطمه شاهمرادی در مقاله *راهکارهای تربیت دینی در فضای مجازی* با تأکید بر *آموزه‌های قرآن و سیره رضوی*، به بررسی تأثیر فضای مجازی بر تربیت دینی پرداخته‌اند و راهکارهایی

برای حضور فعال حوزه‌های علمیه در این فضا ارائه کرده‌اند. آنان بر ضرورت پاسخ‌گویی به شبهات نوین و استفاده از ابزارهای دیجیتال تأکید دارند.

آنچه این پژوهش را از مطالعات پیشین متمایز می‌کند، تمرکز ویژه بر کارآمدی نهادی حوزه‌های علمیه در هدایت نسل جوان است. در حالی که بسیاری از آثار پیشین بیشتر بر خانواده، رسانه یا سبک زندگی تمرکز داشته‌اند، این پژوهش به‌طور خاص به بررسی نقاط ضعف و قوت حوزه‌های علمیه به‌عنوان یک نهاد دینی می‌پردازد. همچنین، تلاش شده است آموزه‌های اخلاق اسلامی با مسائل نهادی و مدیریتی حوزه پیوند داده شود و با رویکردی آینده‌نگر، راهکارهایی برای ارتقای کارآمدی حوزه‌ها در عصر رسانه و جهانی‌شدن فرهنگ‌ها ارائه گردد.

سیر تاریخی حوزه

کلمه حوزه یا حوزه‌های علمیه اصطلاحی است رائج در جهان به ویژه نزد شیعیان به معنای مرکز تحصیل و فراگیری علوم دینی است که با در اختیار داشتن میراث به یادگار مانده از خاندان نبوت و عترت علیهم السلام، فرهنگ بی نظیری را در تمام زمینه‌های علمی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی از خود به یادگار گذاشته است.

این نهاد مقدس مانند همه نهادهای اجتماعی به تدریج و در طول سال‌های متمادی شکل گرفته است و ریشه شکل‌گیری آن به صدر اسلام و آغاز بعثت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم بازمی‌گردد.

با آغاز رسالت حضرت محمد صلی الله علیه و آله وسلم در مکه، اولین حلقه‌های رسمی آموزش اسلام تشکیل گردید. بعد از هجرت مسلمین به مدینه و نزول آیه نفر تلاش بیشتری برای آموزش و فراگیری احکام و معارف اسلامی صورت پذیرفت و مسجد به عنوان کانون برگزاری جلسات آموزش دین معرفی شد و بدین گونه «جوشش و جنبش علمی مسلمین» از مدینه آغاز شد.

با رحلت رسول مکرم اسلام صلی الله علیه و آله وسلم این رسالت عظیم توسط حضرت علی علیه السلام و امامان بعد از ایشان به بهترین وجه عملی شد و تشنگان معارف اصیل اسلام با حضور یافتن در محضر این بزرگان و شاگردان آن‌ها، کام تشنه خود را سیراب می‌کردند. (همتیان، ۱۳۵۰).

در عصر امام باقر علیه السلام و امام صادق علیه السلام تحولی عظیم در آموزش اسلامی پدید آمد؛ این دو بزرگوار در مسجد نبوی صلی الله علیه و آله وسلم رواقی برای تدریس داشتند و جلسات درس و گفت و گوی علمی در

منازیشان نیز بر پا بود که روایان و طالبان علم در آنها حضور می یافتند. سازمان این حوزه های درسی ساده و قابل استفاده و بهره برداری برای همگان و پاسخگوی نیازهای زمان بود.

دانشمندان متعددی در رشته های مختلف علوم اسلامی علوم عقلی و علوم طبیعی در این عصر پرورش یافتند. چندین نسل از فقها تربیت شدند که دارای قدرت اجتهاد بودند. قواعد مهم فقهی و اصولی وضع شد و مدارس فلسفه و کلام تأسیس گردید و کتابهای مختلفی توسط دانشمندان تعلیم یافته در محضر این بزرگواران نگاشته شد.

حوزه علمی و درسی امام صادق علیه السلام، الگوی تأسیس و اداره حوزه های علمیه در قرون بعد و خصوصاً در عصر غیبت شد. براساس حدیث شریف «و أما الحوادث الواقعة فارجعوا فيها الى رواة حديثنا فإنهم حجتي عليكم و أنا حجة الله...»، در عصر غیبت کبری مسئولیت اداره امور فرهنگی و مرجعیت دینی به فقهای مکتب اهل بیت علیهم السلام واگذار شد و از همین جا سازمان روحانیت شکل گرفت و در حوزه های علمیه ری، بغداد، حلب، حله، شام، نجف، مشهد، اصفهان، قم و برخی دیگر از شهرهای ایران تبلور یافت.

دوره جدید شکوفائی حوزه ها در ایران با هجرت آیت الله العظمی حاج شیخ عبدالکریم حائری رحمه الله از نجف به قم آغاز می شود و سپس با زعامت و مرجعیت عامه آیت الله العظمی بروجردی رحمه الله رونق بیشتری یافت. (همتیان، ۱۳۵۰).

با پیروزی انقلاب اسلامی در ایران و تحت فشار قرار گرفتن علما در نجف از سوی رژیم بعث عراق حوزه علمیه قم تبدیل به محور و مرکز حوزه های علمیه در جهان گردید.^۲

چالشها

از دیرباز هدایت نسل جوان یکی از مأموریت های اصلی حوزه های علمیه بوده است و این نهاد دینی همواره نقش مهمی در انتقال ارزش های اخلاقی و اعتقادی به نسل های مختلف ایفا کرده است. با این حال، تحولات سریع اجتماعی و فرهنگی در عصر حاضر، به ویژه گسترش رسانه های نوین و جهانی شدن فرهنگ ها، حوزه های علمیه را با چالش های تازه ای در مسیر کارآمدی خود مواجه ساخته است (انصاریان، ۱۳۹۱). نسل جوان امروز با

^۲ - اقتباس از دانش نامه جهان اسلام مدخل حوزه علمیه.

راهکارها برای ارتقای کارآمدی حوزه‌های علمیه در هدایت نسل جوان

هدایت نسل جوان همواره یکی از مأموریت‌های اصلی حوزه‌های علمیه بوده است و این نهاد دینی در طول تاریخ نقش مهمی در انتقال ارزش‌های اخلاقی و اعتقادی ایفا کرده است. با این حال، تحولات سریع اجتماعی و فرهنگی در عصر حاضر، به‌ویژه گسترش رسانه‌های نوین و جهانی‌شدن فرهنگ‌ها، حوزه‌های علمیه را با چالش‌های تازه‌ای مواجه ساخته است. نسل جوان امروز با پرسش‌ها و نیازهایی متفاوت از گذشته روبه‌روست؛ پرسش‌هایی که گاه در حوزه‌های میان‌رشته‌ای مانند دین و روان‌شناسی، دین و رسانه و دین و جامعه‌شناسی مطرح می‌شوند. پژوهش‌های جدید نشان می‌دهد که بدون توانش رسانه‌ای و بازنگری در شیوه‌های تبلیغ سنتی، انتقال ارزش‌های دینی به جوانان با مشکل جدی مواجه خواهد شد. از سوی دیگر، کمبود پژوهش‌های میدانی درباره نیازهای واقعی جوانان کیفیت پاسخ‌گویی حوزه را محدود کرده است. اخلاق اسلامی بر الگوسازی عملی، زبان جوان‌پسند و پیوند دین با مسائل روز تأکید دارد و این مؤلفه‌ها برای ارتقای کارآمدی حوزه حیاتی‌اند. این مقاله تلاش دارد با بهره‌گیری از منابع معتبر، راهکارهایی عملی برای توانمندسازی حوزه‌های علمیه در هدایت نسل جوان ارائه دهد.

۱. بازنگری در زبان تبلیغ و ارتباط با جوانان

حوزه‌های علمیه باید زبان سنتی و پیچیده را به زبان ساده و جوان‌پسند تبدیل کنند. استفاده از روایت‌های کوتاه، مثال‌های روزمره و گفت‌وگوی دوطرفه می‌تواند جذابیت پیام دینی را افزایش دهد. این تغییر در شیوه تبلیغ، اعتماد و توجه نسل جوان را بیشتر جلب می‌کند و باعث می‌شود مفاهیم دینی در زندگی روزمره آنان کاربردی‌تر شود. اخگری در کتاب خود بر ضرورت بازنگری در شیوه‌های تبلیغ سنتی و استفاده از زبان جوان‌پسند تأکید دارد (اخگری، ۱۴۰۰).

۲. بهره‌گیری از رسانه‌های نوین و آموزش سواد رسانه‌ای

رسانه‌های اجتماعی و ابزارهای دیجیتال محیط اصلی مصرف محتوای جوانان‌اند. حضور فعال و حرفه‌ای حوزه‌های علمیه در این فضا می‌تواند پیام‌های دینی را به‌صورت جذاب و قابل اعتماد منتقل کند. آموزش سواد

رسانه‌ای به طلاب و تولید محتوای اخلاقی و نوین از ضرورت‌های امروز است. این اقدام باعث می‌شود حوزه‌ها بتوانند در رقابت با جریان‌های فرهنگی غیر دینی جایگاه خود را حفظ کنند. عظیمی‌خبازان و عطایی در کتاب خود بر اهمیت توانمندسازی طلاب در این زمینه تأکید کرده‌اند (عظیمی، ۱۴۰۰).

۳. پژوهش‌های میدانی و نیازسنجی واقعی جوانان

برنامه‌های حوزه باید بر اساس داده‌های واقعی از دغدغه‌های جوانان طراحی شود. ایجاد مراکز پژوهشی تخصصی و همکاری با دانشگاه‌های علوم اجتماعی و روان‌شناسی می‌تواند کیفیت پاسخ‌ها را افزایش دهد. این رویکرد باعث می‌شود حوزه‌ها از پیش‌فرض‌های کلی فاصله گرفته و به نیازهای واقعی نسل جوان توجه کنند. پژوهش‌های میدانی همچنین امکان ارزیابی دقیق‌تر اثرگذاری برنامه‌های تبلیغی را فراهم می‌آورد. دفتر تبلیغات اسلامی در کتاب خود بر اهمیت پژوهش‌های میدانی تأکید دارد. منبع: (دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۴۰۴).

۴. الگوسازی عملی و سبک زندگی اسلامی

جوانان بیش از گفتار، به رفتار و سبک زندگی مربیان دینی توجه می‌کنند. هماهنگی میان گفتار و عمل مبلغان، حضور اجتماعی و اخلاق حرفه‌ای می‌تواند اعتماد جوانان را بازسازی کند. الگوسازی عملی نه تنها پیام دینی را پذیرفتنی‌تر می‌کند بلکه به تثبیت ارزش‌ها در زندگی روزمره کمک می‌کند. این امر نیازمند تربیت اخلاقی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی در میان طلاب است. انصاریان در کتاب خود بر اهمیت این موضوع تأکید کرده است. (انصاریان، ۱۳۹۱).

۵. تربیت میان‌رشته‌ای و پاسخ‌گویی به شبهات نوین

پرسش‌های امروز جوانان در حوزه‌های میان‌رشته‌ای مانند دین و روان‌شناسی، دین و رسانه و دین و جامعه‌شناسی مطرح می‌شوند. تربیت طلاب متخصص در این حوزه‌ها و ایجاد بانک دانش پرسش‌های پرتکرار ضروری است. این رویکرد توان حوزه را در پاسخ‌گویی دقیق و مستدل افزایش می‌دهد و اعتماد جوانان را به نهادهای دینی

تقویت می‌کند. همچنین استفاده از ابزارهای دیجیتال برای پاسخ‌گویی سریع و مؤثر به شبهات اهمیت دارد. نوروژی و همکاران در مقاله خود بر ضرورت پاسخ‌گویی به شبهات نوین تأکید کرده‌اند.

نتیجه‌گیری

هدایت نسل جوان از دیرباز یکی از مأموریت‌های اصلی حوزه‌های علمیه بوده است. این نهاد دینی در طول تاریخ اسلام نقش مهمی در انتقال ارزش‌های اخلاقی، اعتقادی و فرهنگی ایفا کرده و توانسته است نسل‌های مختلف را در مسیر دینداری و اخلاق اسلامی هدایت کند. با این حال، تحولات سریع اجتماعی و فرهنگی در عصر حاضر، به‌ویژه گسترش رسانه‌های نوین، جهانی‌شدن فرهنگ‌ها و تغییر سبک زندگی جوانان، حوزه‌های علمیه را با چالش‌های تازه‌ای مواجه ساخته است. بررسی منابع معتبر نشان می‌دهد که شکاف نسلی و زبان ارتباطی نامتناسب (اخگری، ۱۴۰۰)، ضعف در بهره‌گیری از رسانه‌های نوین و فقدان سواد رسانه‌ای در میان طلاب (عظیمی‌خبازان و عطایی، ۱۴۰۰)، کمبود پژوهش‌های میدانی درباره نیازهای واقعی جوانان (بلاغ، ۱۴۰۴)، ضعف در الگوسازی عملی و سبک زندگی اسلامی (انصاریان، ۱۳۹۱)، و محدودیت در پاسخ‌گویی به شبهات نوین و میان‌رشته‌ای (نوروژی و همکاران، ۱۳۹۶) از مهم‌ترین موانع کارآمدی حوزه‌های علمیه در هدایت نسل جوان هستند.

راهکارهای ارائه‌شده در این پژوهش نشان می‌دهد که حوزه‌های علمیه برای حفظ و ارتقای نقش تاریخی خود باید به بازنگری در زبان تبلیغ و استفاده از زبان جوان‌پسند توجه کنند. آموزش سواد رسانه‌ای به طلاب و بهره‌گیری از رسانه‌های نوین برای تولید محتوای جذاب و اخلاقی، یکی از ضرورت‌های امروز است. همچنین ایجاد مراکز پژوهشی تخصصی در حوزه جوانان و همکاری با دانشگاه‌های علوم اجتماعی و روان‌شناسی می‌تواند کیفیت پاسخ‌ها را افزایش دهد و حوزه‌ها را از پیش‌فرض‌های کلی به سمت نیازهای واقعی نسل جوان سوق دهد. الگوسازی عملی و هماهنگی میان گفتار و رفتار مبلغان نیز از عوامل کلیدی در بازسازی اعتماد اجتماعی و جذب جوانان به آموزه‌های دینی است. علاوه بر این، تربیت میان‌رشته‌ای طلاب و توانمندسازی آنان در حوزه‌هایی مانند روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و رسانه، ظرفیت حوزه‌ها را در پاسخ‌گویی دقیق و مستدل به پرسش‌های نوین جوانان افزایش می‌دهد.

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که کارآمدی حوزه‌های علمیه در هدایت نسل جوان تنها با ترکیب سنت و نوآوری امکان‌پذیر است. حوزه‌ها باید ضمن حفظ اصالت‌های دینی و اخلاقی، از ابزارهای نوین ارتباطی و پژوهشی بهره

گیرند و با نگاه آینده‌نگر، ارزش‌های دینی را در قالب‌های جذاب و متناسب با فرهنگ نسل جوان بازآفرینی کنند. اگر این اقدامات به صورت نهادی و سازمان‌یافته دنبال شود، حوزه‌های علمیه خواهند توانست نقش تاریخی خود را در تربیت و هدایت نسل جدید حفظ و تقویت نمایند. این نتیجه‌گیری بر پایه منابع معتبر دینی و پژوهشی استوار است و نشان می‌دهد که پیوند میان آموزه‌های اخلاق اسلامی و نیازهای واقعی جوانان، کلید کارآمدی حوزه‌های علمیه در عصر رسانه و جهانی شدن فرهنگ‌هاست.

منابع و مآخذ

۱. اخگری، محمد. *تعلیم و تربیت رسانه‌ای: تقویت توانش رسانه‌ای در کودکان و نوجوانان*. تهران: انتشارات شب قلم، چاپ اول. ۱۴۰۰.
۲. عظیمی‌خبازان، فرنوش؛ عطایی، افسانه. *تربیت رسانه‌ای: نویزه دانشجویان علوم تربیتی*. تهران: انتشارات چاپار، چاپ دوم. ۱۴۰۰.
۳. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم بلاغ. *کانون‌های تبلیغی، کلید حل چالش‌های تربیتی در عصر رسانه*. قم: انتشارات بلاغ، چاپ اول. ۱۴۰۴.
۴. انصاریان، حسین. *مسجد در قرآن و روایات*. تهران: مؤسسه دارالعرفان، چاپ سوم. ۱۳۹۱.
۵. نوروزی، مجتبی؛ کاظمی، ابوالفضل؛ شاهمردادی، سیده فاطمه. *راهکارهای تربیت دینی در فضای مجازی با تأکید بر آموزه‌های قرآن و سیره رضوی*. مشهد: انتشارات فرهنگ رضوی، چاپ اول. ۱۳۹۶.
۶. جمالی، نصرت‌الله. *اخلاق تبلیغی*. قم: انتشارات مهدیه، چاپ اول. ۱۳۷۹.
۷. رهبر، محمدتقی. *پژوهشی در تبلیغ*. تهران: مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی، چاپ اول. ۱۳۷۱.
۸. جعفری، علی. *تبلیغ و جوانان*. قم: انتشارات فلاح، چاپ اول.

